

1.1.5. Ремісничя школа на межі століть. Революція 1905-1907 рр. та випускники

Палична система навчання в Портової школі породжувала невдоволення серед молодих робітників. У 1897 році випускники школи відіграли визначну роль у створенні і роботі першої в Миколаєві соціал-демократичної організації “Миколаївський південно-російський робітничий союз”. Одним з керівників цієї організації був випускник Портової ремісничої школи І.А. Мухін. У складі молодіжного гуртка організації, що налічував 20 чоловік, 12 були вихідцями з Портової школи.

У брошурі “З робітничого руху в Одесі і Миколаєві”, виданій російськими соціал-демократами в Женеві в 1900 році, говориться про вихованців Ремісничої школи: “Необхідно ще вказати на славу робітничу молодь, яка являла собою безсумнівно найбільш здоровий, найбільш чуйний і найбільш культурний елемент миколаївської робітничої маси. Щодо загальної освіти цієї молоді значну роль відіграє Портова ремісничя школа, яка не поступається по курсу, мабуть, перед середнім міським училищем”.

Події 1905 року, що відбувалися у Петербурзі, сколихнули всю Росію. Робочі Миколаєва брали активну участь у першій російській революції. Керівниками миколаївських робітників були випускники Портової ремісничої школи: Павло Сафронов, Георгій Кашевський, Яків Бондаренко, брати Гнат і Сергій Макарови, Михайло Щеглов, Іван Мухін, Андрій Бабенко, Григорій Грищенко, Віктор Немченко, Данило Ставоржинський, Георгій Шкапін, Микола Чигрін, Семен Рибак.

Як активні учасники страйків 1905 року з школи були звільнені учні М. Нечаєв і В. Андреев. У числі засуджених у справі організації активістів були виховані в школі робітники І. Мухін, А. Бабенко, Г. Грищенко, Н. Дорофеев, В. Немченко, Д. Ставоржинський.

З року в рік кількість учнів зменшувалася: якщо у 1882 році їх було 154, то в 1913 році в школі було лише 44 чоловіки, після чого вона була закрита. Ще до цього було закрито Адміралтейство, бо його територія була передана в оренду російському суднобудівному товариству, де почалося будівництво заводу “Руссуд”.

Вихованці школи брали участь у боротьбі за встановлення радянської влади, воювали з інтервентами і білогвардійцями. Були вихованці Портової ремісничої школи і в рядах організаторів і ветеранів миколаївського комсомолу – С. Новіков, Н. Шишканюк, П. Абікулов та інші.

У 1920 році на базі Портової ремісничої школи створюється школа ФЗУ.

БОНДАРЕНКО Яків Васильович (1882, м. Миколаїв, – 1919, с. Матвіївка Миколаївської обл.). Дванадцятирічним підлітком поступив на навчання в Ремісничу школу і працював котельщиком на Адміралтейському заводі (нині завод ім. 61 комунара), де включився в революційну діяльність. Неодноразово заарештовувався і висилався у віддалені області Росії, у т.ч. у Туруханський край у 1908 р. Після завершення терміну вислання повернувся до Миколаєва і, працюючи вже на заводі “Наваль” (нині ЧСЗ), знову активно брав участь у революційній діяльності. Після революції 1917 р. – один з послідовних прихильників встановлення Радянської влади на Миколаївщині. Загинув у серпні 1919 р. при придушенні селянського заколоту в с. Матвіївка. Ім'ям Бондаренка названа вулиця в Миколаєві.

МУХІН Іван Андрійович (1868, м. Миколаїв, – 1924), революціонер, відповідальний працівник народного господарства. Підлітком працював у кузні, навчався у Портової ремісничій школі. По закінченні школи прийшов до Адміралтейства (нині завод ім. 61 комунара). У 1897 р. Мухін став одним з організаторів “Південноруського робітничого союзу”. За короткий термін було випущено 3 номери нелегальної газети “Наша справа” і 10 прокламацій, на кожній з яких значилося: “Союз адміралтейських робочих міста Миколаєва. Прочитай і передай іншому”. Через 9 місяців після створення Союз був розгромлений. Мухін виявився в числі 28 арештованих. Після дворічного ув'язнення в одеській в'язниці він був висланий до В'ятської губернії. Після закінчення терміну ув'язнення висновку повернувся до Миколаєва. У 1905 р. – новий арешт за участь у страйковому комітеті залізничників. Після шестимісячного ув'язнення – вислання до м. Сольвичегодська. Після втечі – нелегальне життя в містах. Рибинське і Ярославль, на будівництві залізниці. Після революції 1917 р. Мухін знаходився на відповідальних посадах Народного Комісаріату шляхів сполучення. У 1920 р. приїжджає до Миколаєва, працює директором судноремонтного заводу, начальником порту.

МАКАРОВ Игнат

МАКАРОВ Сергей

АНДРЕЄВ Пилип Олексійович (1886-1921) - професійний революціонер, активний учасник боротьби за Радянську владу на Миколаївщині. Навчався у ремісничій портовій школі, революційну діяльність розпочав у 19 років. Його неодноразово заарештовували, висилали. Повернувшись до Миколаєва у 1908 р., разом з Качевським Г.І. та Ровнером П.Л. (Акім) відродив міський комітет РСДРП. За участю Андрєєва була організована підпільна типографія "Маня", де друкувались листівки та газета "Борьба". У 1911 р. був заарештований і знову висланий. Після звільнення працював на заводі "Наваль", пізніше він був направлений до партійної школи в Лонжюмо (Франція). Після Жовтневої революції працював у м. Воронежі, згодом повернувся до Миколаєва і керував тут господарчим і культурним будівництвом, був призначений головою ЧК. Пізніше працював у м. Петрограді в особливому відділі і політвідділі, який воював з військами Юденича.

АБКУЛОВ Петро Андріанович (1893-1963), директор заводу ім. Андре Марті (нині ЧСЗ). Першу освіту одержав у Миколаївській портовій ремісничій школі при Адміралтействі. Боровся в складі загону моряків у районі м. Новоросійська проти військ О.М. Каледіна, потім проти військ австро-німецьких окупантів. У березні 1919 р. – працівник Військового штабу Миколаївської Ради робочих депутатів. У 1932-1933 рр. – директор заводу ім. А. Марті. З 1937 р. по серпень 1941 р. – помічник начальника відділу капітального будівництва заводу ім. Марті (ЧСЗ). У період окупації 1941-1944 рр. керував евакуацією заводу до м. Астрахань, де завод продовжував працювати за проектом № 638, виконуючи оборонні замовлення. У липні 1945 р. устаткування заводу було повернуто до Миколаєва. У 1950 р. вийшов на пенсію і продовжував працювати на заводі.